

دوره ۷ - شماره ۲۲ - زمستان ۱۴۰۳

- تحلیلی بر اصول اساسی حاکم بر ضمانتنامه‌های عندالمطالبه در حقوق تجارت بین‌الملل با نگاهی به لایحه تجارت
همایون مافی، مهدی فلاح خاریکی
تابعیت مضاعف در حقوق ایران و انگلستان
رضا حسین گندم کار، حسام الدین ترکمن، شهرروز دربندی
شرایط پرداخت نفقه و ضمانت‌های حقوقی و کیفری استتکاف از پرداخت نفقه در فرانسه و ترکیه
آرش کامرانلو، سبحان طیبی
مسئولیت مدنی دولت در قبال اطلاع دادرسی
ابوالفتح خالقی، فاطمه خدابنده
تحلیل حقوقی شرط دوره توقف در معاهدات سرمایه‌گذاری خارجی
مجتبی اصغریان، محدثه احمدآبادی، محمدرضا افشاری
نقش قوه قضاییه در پیوند امنیت قضایی و امنیت اقتصادی
محمود حبیبی تبار، امیر اسماعیلی
اصل عدم قطع؛ اصلی بنیادین در تحدید حدود مناطق دریایی
محسن بهجتی
جستاری در توجیحات فایده‌گرایانه معاصر از مجازات؛ از بازدارندگی عام تا پیشگیری عام
محمدمهدی صادقی
اجرای تعهدات متوفی در حقوق ایران و فرانسه
یونس باقری
اصالت اختیار زنان در رابطه با زناشوئی و طلاق در حقوق ایران باستان
محمدمهدی داور، سعیده تسلیمی
بررسی انتقادی صلاحیت اضافی محاکم کیفری اختصاصی در مواجهه با همکاری مجرمانه
سیدمحمد خضری
شرایط ناعادلانه در مقررات قراردادهای مصرف کننده ۱۹۹۹ میلادی انگلستان
امیرمحمد ماهرخ
تحلیلی بر جایگاه اجازه نامه مقام معظم رهبری مبنی بر توسعه صلاحیت سازمان قضایی نیروهای مسلح در نظام حقوقی ایران
محمد خورشیدی اطهر
جستاری در علل ظهور عمل گرایي در سیاست کیفری جرائم اقتصادی
رستم علی اکبری، آرزو چراغی، ارسلان مرادی
حق خروج از کشور طفل توسط مادر چالشی در رویه قضایی ایران (با تأکید بر دادنامه صادره شعبه یازدهم دادگاه تجدیدنظر استان مازندران)
محمدسعید حسینی، شایسته صالحی، ناهید قاسمی، محسن مهدیزاده
مسئولیت مدنی تورهای زیارتی در برابر خسارات وارده به زائران
علیرضا شمشیری، پریسا رضوان
جرائم ارتكابی علیه میراث فرهنگی در حقوق ایران و ایالات متحده آمریکا
وحید کیومرثی، مسعود مصطفی‌پور
تحلیل فقهی و حقوقی مسئولیت مأموران آتش نشانی در نظام حقوقی ایران و انگلستان
مجید کیانی‌راد
مسیرهای پر چالش پیش روی آینده حقوق هوش مصنوعی
بهرخ گنجی، محمد غریب شاه
آثار بیع خیاری در حقوق ایران و فرانسه
اردشیر امجدی گلپایگانی
تدابیر پیشگیری از فساد مالی در نظام بانکی ایران: آسیب‌شناسی و راهکارهای بهبود در دو حوزه کنشی و واکنشی
سیدبهمن اکبری
ضرورت های قرارداد در حقوق تجارت الکترونیک ایران
محسن فلاح، خاطره دروگر لیچاهی
تحلیلی بر سیاست کیفری حبس گرای سخت گیرانه و سهل گیرانه در قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح
یاسر شاکری
حقوق بشر، پراگماتیسم و محدودیت های نظریه اخلاقی: مروری بر حقوق بشر به مثابه سیاست و بتوارگی
سهیل گلچین

Crimes Committed Against Cultural Heritage in Iranian and United States Law

جرایم ارتكابی علیه میراث فرهنگی در حقوق ایران و ایالات متحده آمریکا

Vahid Kiomarsi

PhD researcher in criminal law and criminology and university lecturer (Corresponding Author)

Masoud Mostafapoor

Assistant Professor, Department of Law, Shahed University, Tehran, Iran

وحید کیومرثی

پژوهشگر دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی و مدرس دانشگاه (نویسنده مسئول)
vahidkiomarsi@yahoo.com

مسعود مصطفی‌پور

استادیار گروه حقوق، دانشگاه شاهد، تهران، ایران
m_mostafapoor_v@yahoo.com

Abstract

Nowadays, cultural heritage has very rich legal backing, and the attention of most governments to this issue is felt more than ever before. With the growth of crimes against cultural, historical, and religious heritage in different countries by individuals and organized gangs, national and global attention has been drawn to this dangerous phenomenon; of course, how to deal with these crimes has been manifested in the form of national laws, conventions, declarations, and resolutions, etc., and factors such as floods, earthquakes, wind, rain, and conspiracies and plots of domestic and foreign enemies to plunder these works and dehumanize nations have also contributed to the cause. Given that historical and cultural properties form part of the country's cultural heritage, crimes committed against them can be considered crimes against public order in addition to crimes against property. In this regard, American criminal law has also criminalized crimes against cultural heritage and has considered the perpetrators of the aforementioned crimes punishable. The American legislator has had a more balanced reaction to the perpetrators of these crimes compared to the Iranian legislator and has paid more attention to prevention and culture building in order to reduce crimes against cultural heritage. In Iran, despite the long history of criminalization in the field of cultural heritage, unfortunately, an increase in destruction, theft, smuggling, and destruction of historical and cultural monuments can be observed; therefore, criminalization in this field helps to obtain a relative understanding of the status of existing criminal laws in the field of cultural heritage and ultimately to identify gaps and shortcomings in existing laws in order to inform the legislator. Therefore, the need for laws and regulations related to the protection of cultural heritage is important, and serious efforts to carry out this task as well as possible are necessary.

Keywords: Cultural Heritage, Theft, Destruction, Crime Prevention.

چکیده

امروزه میراث فرهنگی پشتوانه‌های قانونی بسیار غنی دارد و توجه اغلب دولت‌ها به این مهم بیش از پیش احساس می‌شود، به طوری که با رشد جرائم علیه میراث فرهنگی، تاریخی و مذهبی در کشورهای مختلف توسط اشخاص و باندهای سازمان‌یافته، توجه ملی و جهانی نسبت به این پدیده خطرناک جلب شده است؛ البته چگونگی مقابله با این جرایم در قالب قوانین ملی، کنوانسیون‌ها، اعلامیه‌ها، قطعنامه‌ها و... جلوه‌گری کرده و همچنین عواملی از جمله سیل، زلزله، باد، باران، دسیسه‌ها و توطئه‌های دشمنان داخلی و خارجی برای به غارت بردن این آثار و بی‌هویت نمودن ملت‌ها نیز مزید بر علت شده است. با توجه به این که اموال تاریخی و فرهنگی بخشی از میراث فرهنگی کشور را تشکیل می‌دهند، جرایم ارتكابی علیه آن‌ها را می‌توان علاوه بر جرم علیه اموال، از زمره جرایم علیه آسایش عمومی نیز محسوب کرد. در همین راستا، قوانین کیفری ایالات متحده آمریکا نیز به جرم انگاری جرایم علیه میراث فرهنگی پرداخته و مرتکبان جرایم مذکور را قابل مجازات دانسته‌اند. البته قانونگذار ایالات متحده آمریکا در مقایسه با قانونگذار ایران عکس‌العمل متعادل‌تری نسبت به مرتکبین این جرایم داشته و بیشتر به پیشگیری و فرهنگ‌سازی در جهت کاهش جرایم علیه میراث فرهنگی توجه داشته است. در ایران، به رغم سابقه طولانی جرم‌انگاری در حوزه میراث فرهنگی افزایش تخریب، سرقت، قاچاق و نابودی آثار تاریخی و فرهنگی قابل مشاهده می‌باشد؛ لذا جرم‌انگاری در این حوزه کمک می‌کند تا شناختی نسبی از وضعیت قوانین کیفری موجود در حوزه میراث فرهنگی به دست آمده و نهایتاً در جهت آگاه‌سازی مقنن، خلأها و ایرادات قوانین موجود مشخص گردد.

واژگان کلیدی: میراث فرهنگی، سرقت، تخریب، پیشگیری از جرم.

Received: 2024/11/13 - Review: 2025/01/27 - Accepted: 2025/03/03

دیارف مقاله: ۱۴۰۳/۸/۲۳-بازنگری مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۰۸-پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱۲/۱۳

ارجاع:

کیومرثی، وحید؛ مصطفی پور، مسعود؛ (۱۴۰۳)، جرایم ارتكابی علیه میراث فرهنگی در حقوق ایران و ایالات متحده امریکا، تمدن حقوقی، شماره ۲۲.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY-NC-SA

مقدمه

میراث فرهنگی به عنوان یکی از زیرساخت‌های فرهنگ جامعه، پشتوانه معنویت و هستی، شناسنامه و سند هویت ملی محسوب می‌شود و گستره وسیعی دارد که تمامی دستاوردهای بشر در طول تاریخ را در بر می‌گیرد. واقعیت این است که به رغم ارزش معنوی فراوان این آثار، آن‌ها همواره در معرض صدمه و غارت قرار می‌گیرند؛ حتی پاره‌ای جرایم باعث می‌شوند که آثار تاریخی یا به کلی نابود شوند یا با اثر اقدامات غیر کارشناسانه به شکل و ماهیت این آثار لطمه وارد شود (موسوی، ۱۳۸۳، ۲۵۴).

در عرصه بین‌المللی گام‌های بلندی برای حفاظت از آثار فرهنگی و تاریخی برداشته شده است، لیکن به نظر می‌رسد اقدامات صورت گرفته هنوز کافی نیست. در عرصه داخلی هم قانونگذار سعی دارد ضمانت اجرای شدیدتری را در وضع قوانین جدیدتر تعیین و به کار بندد تا هر چه بهتر و بیشتر از این آثار حمایت به عمل آید. جرم‌انگاری در حوزه میراث فرهنگی، موجب می‌شود تا علاوه بر مشخص شدن سیاست جنایی تقنینی در این حوزه، از رفتارهای سلیقه‌ای مسئولین و متولیان حفظ آثار فرهنگی و تاریخی نیز پیشگیری شود. با توجه به ویژگی‌ها و ماهیت میراث فرهنگی و این که بسیاری از این آثار تاریخی بناها و اماکن مذهبی هستند و نقش برجسته‌ای در کشف زوایای پنهان تاریخ ایران و نیز توسعه اقتصادی، فرهنگی و فرهنگی کشور دارند حفاظت از جرم، میراث فرهنگی را توجیه می‌کند (غنی کله لو، ۱۳۹۰، ۴۵).

با توجه به مقررات کیفری، مرتکبین جرایم علیه میراث فرهنگی و تاریخی در صورت وجود شرایط و مقتضیات لازم مستحق مجازات و اقدامات تأمینی هستند و در این راستا نه تنها مباشر جرم، بلکه شرکاء و معاونین وی نیز با احراز شرایط لازم کیفر خواهند شد. بنابراین در وهله نخست، به دلیل علمی، مذهبی و فلسفی و پس از آن به دلیل مزایای اقتصادی در صنعت توریسم، حفاظت از میراث فرهنگی امری ضروری بوده؛ و در این راستا وضع قوانین، برنامه‌ریزی متناسب و حرکت صحیح برای ساختن حال و آینده‌ای متکی بر تجارب تاریخی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌گردد. در سطح ملی در قانون اساسی و قانون‌های برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران، مقرراتی در حفاظت از میراث فرهنگی ذکر شده و همچنین اقداماتی در قالب تعیین حریم آثار فرهنگی، جلوگیری از حفاری، نظارت، کنترل ورود و خروج آثار فرهنگی تدوین شده است (میرجعفری و همکاران، ۱۴۰۱، ۵۹).

در حقوق ایالات متحده امریکا، حفاظت از میراث فرهنگی تحت قوانین متعددی انجام می‌شود. جرایم مرتبط با میراث فرهنگی شامل قاچاق اشیاء تاریخی، تخریب محیط‌های تاریخی و سرقت آثار هنری می‌شود. در بسیاری از موارد، این جرایم مجازاتی سنگین دارند.

این جرایم ممکن است شامل موارد زیر باشند: سرقت آثار باستانی و هنری: شامل سرقت آثار باستانی از مناطق باستانی، موزه‌ها و مکان‌های مذهبی است. این آثار ممکن است به‌عنوان اشیاء تاریخی، نقوش و تابلوهای هنری شامل شود. تخریب و خرابکاری: شامل هر گونه تخریب، خرابکاری یا آسیب‌زدن به آثار فرهنگی و تاریخی، از جمله معابد، قلعه‌ها، ساختمان‌های تاریخی و نقاشی‌های دیواری می‌شود. فروش آثار معدنی و باستانی: فروش غیرقانونی و قاچاق آثار باستانی، مواد معدنی و جواهرات تاریخی که به‌عنوان توانایی‌های ملی و معدنی شناخته می‌شوند. تقلب در تاریخ‌نگاری: تقلب در توثیق، تاریخ‌نگاری، یا ارائه اطلاعات غیردقیق و جعلی در مورد آثار تاریخی و فرهنگی. سوءاستفاده: استفاده نادرست، سوءاستفاده، یا آسیب‌زدن به منابع فرهنگی و تاریخی برای مقاصد تجاری، تبلیغاتی یا دیگر مقاصد غیرقانونی. این جرایم ممکن است منجر به آسیب‌های جدی به تاریخ و فرهنگ ایالات متحده امریکا شوند و با تلاش‌های قوی از طرف دولت و نهادهای مربوطه، تحت تحقیقات قرار می‌گیرند و متخلفان مورد پیگرد قانونی قرار می‌گیرند (کیومرثی، ۱۴۰۳، ۳۰).

بنابراین منهای معدود جرایمی نظیر تخریب ابنیه و آثار فرهنگی که به هر دو صورت فعل و ترک

فعل قابلیت ارتکاب دارد؛ عموم جرایم این حوزه تنها به صورت فعل مادی واقع می‌شوند که اقدام به عملیات در حریم آثار ملی که موجب تزلزل آثار گردد، تغییر نحوه کاربری اثر برخلاف شئون آن، اقدام به مرمت و تجدید بنا بدون اجازه دولت، ساختن نمونه تقلبی آثار فرهنگی و تاریخی اعم از ایرانی یا خارجی، انتقال غیرقانونی اموال فرهنگی و تاریخی غیرمقبول ثبت شده در فهرست آثار ملی، سرقت اشیاء، لوازم، مصالح، قطعات آثار ملی و تاریخی از موزه‌ها و نمایشگاه‌های دولتی یا اماکن تاریخی تحت نظارت دولت، حفاری غیرمجاز به قصد به دست آوردن آثار فرهنگی و تاریخی، خرید و فروش اموال تاریخی و فرهنگی حاصله از حفاری غیرمجاز، قاچاق آثار فرهنگی و تاریخی و جرم تجاوز به اراضی، تپه‌ها و اماکن تاریخی ثبت شده در فهرست آثار ملی از جمله آن‌ها می‌باشند.

از منظر نتیجه مجرمانه نیز اصولاً جرم‌انگاری جرایم علیه میراث فرهنگی نباید مقید به نتیجه خاصی بوده و حمایت قانونگذار از این آثار ارزشمند باید به صورت مطلق باشد؛ زیرا در صورتی که حمایت قانونگذار مقید به نتیجه‌ای مانند ایراد تخریب یا آسیب باشد، آن گاه رسالت اصلی جرم‌انگاری این رفتارها محقق نخواهد شد. به‌دیگر سخن، مقنن باید به نحوی از این آثار حمایت کند که از ایراد آسیب و خسارت به آثار فوق پیشگیری شود، نه این که منتظر نتیجه جرم بماند و پس از ورود لطمات جبران‌ناپذیر به فکر جبران خسارت باشد. در ایران ضعف حقوق کیفری میراث فرهنگی دارای عللی است که کج‌سلیقه‌گی تقنینی، کم‌رنگ بودن آموزش و اجرای قوانین از مهم‌ترین دلایل آن به شمار می‌روند. بنابراین در این راستا وضع قوانین کیفری کارآمد، به‌عنوان آخرین راهکار، ضروری به نظر می‌رسد.

با توجه به مطالب فوق‌الذکر تلاش می‌شود در پژوهش پیش‌رو، جرایم ارتكابی علیه میراث فرهنگی در دو نظام حقوقی ایران و ایالات متحده آمریکا مورد بررسی قرار گیرد. همچنین با توجه به ماهیت موضوع، پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی؛ از لحاظ روش تحقیق، نظری؛ و از منظر روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای بوده و روش تجزیه، تحلیل و جمع‌بندی نیز به صورت توصیفی خواهد بود.

۱- مفهوم میراث فرهنگی و جرایم علیه آن

میراث (از ریشه ارث) به هر چیزی اطلاق می‌شود که از گذشتگان، نیاکان و پدران به ما رسیده باشد، از آب و ملک و خانه تا خلق و خوی و فیزیک و کالبد انسان که از طریق وراثت از نسلی به نسلی منتقل

می‌شود. همچنین معنای میراث فرهنگی در ماده اول اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور مصوب ۱۳۶۷ این‌طور آمده است: میراث فرهنگی شامل آثاری از گذشته است که حرکت انسان را در طول تاریخ نشان می‌دهد و باشناسایی آن می‌توان هویت و خط حرکت فرهنگی او را شناخت و بدین ترتیب زمینه‌های یادگیری برای انسان فراهم می‌شود. همه آنچه از گذشتگان به ارث برده می‌شود، صبغه فرهنگی ندارد و تنها آن چیزی میراث فرهنگی نامیده می‌شود که فرهنگ و عوامل فرهنگی در ساختار آن‌ها مؤثر است؛ این میراث شامل میراث فرهنگی، اجتماعی، ملت، قوم، خانواده و نظیر آن می‌باشد (رحمت‌الهی و بحرینی، ۱۳۹۶، ۲۲).

در همین راستا، گفتنی است که میراث فرهنگی بر دو نوع، به شرح زیر قابل تقسیم است: میراث فرهنگی ملموس و مادی: به مجموعه مظاهر مادی اطلاق می‌شود که خارج از وجود ما، تحقق مادی و فیزیکی دارد. بیشتر ارزش‌های تاریخی و هنری بر آثار و مظاهر مادی مترتب است مانند شهرها، بناها، اشیاء و مانند آن. میراث فرهنگی غیرملموس و معنوی: مجموعه مظاهری هستند که وجود خارجی ندارند، اما جلوه‌های مادی آن‌ها قابل درک و دسترسی است؛ مانند زبان، باورها، اعتقادات، آداب و رسوم که به خودی خود مادی نیستند، اما جلوه مادی دارند.

در این میان، وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور، مسئول و عهده‌دار میراث فرهنگی ملموس و مادی ایران است و حفظ، مرمت، نگهداری و معرفی آن را مطابق با قانون پذیرفته است؛ هرچند نیم‌نگاهی به میراث فرهنگی غیرملموس و معنوی نیز دارد. بدیهی است نگهداری کلیه عناصر گذشته نه مطلوب است و نه ضروری؛ بنابراین، آن دسته از اشیاء و اموالی که نمایانگر فرهنگ و نماد هویتی ایران باشد، مورد توجه قرار می‌گیرد؛ زیرا این آثار می‌توانند بازگوکننده و برقرارکننده ارتباط فرهنگی انسان در طول تاریخ باشند.

لازم به ذکر است که قانونگذار، واژگان دیگری غیر از میراث فرهنگی را نیز مورد استفاده قرار داده است که هر یک از آن‌ها به صورت مجزا از لحاظ واژه‌شناسی به شرح ذیل مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱- آثار ملی

آثار ملی، ترکیب اضافی متشکل از دو کلمه آثار و ملی است. کلمه آثار، جمع مکسر اثر بوده و در لغت به معنی نشان، علامت و ثمره است. ملی نیز منسوب به ملت و آنچه در ید و اختیار ملت است و

گاهی به طور موسع در زبان فارسی دولتی را نیز به سبب وابستگی دولت به ملت، ملی گویند. نخستین بار، قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ از آثار ملی نام برد. مطابق ماده اول این قانون «کلیه آثار صنعتی، ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیرمنقول با رعایت ماده ۳ این قانون را می‌توان جزء آثار ملی ایران محسوب داشت و در تحت حفاظت و نظارت دولت می‌باشد».

به این تعریف ایرادات و انتقاداتی وارد است که از جمله آن‌ها عبارتند از: استفاده از عبارت «تا پایان دوره زندیه» آثار ارزشمند تاریخی دولت‌های بعدی مانند قاجار و پهلوی را حذف کرد. منظور از عبارت «ساخته در کشور ایران» این است که برخی آثار ملی مانند غنایم، هدایای پادشاهان، آثار خریداری شده و آثار تهیه شده که در خارج از خاک ایران ساخته شده و بعداً به کشور منتقل شده و آثار اهدایی ایرانیان به خارج از کشور را باید از شمول قانون خارج و جزو آثار ملی محسوب نمود. کارهای صنعتی، ساختمان‌ها و اماکن باید تحت حمایت و کنترل دولت باشند. سرزمین ایران که گذشته‌ای کهن دارد، مملو از آثار فرهنگی و تاریخی است که در اینجا و آنجا پراکنده اند، هنوز تحت حمایت دولت قرار نگرفته‌اند و حتی نمی‌توان هویت آن‌ها را مشخص کرد.

به هر حال، تعریف ارائه شده از آثار ملی، جامع و مانع نبوده و تمام موارد را شامل نمی‌گردد؛ به طوری که قانونگذار طی مصوبات گوناگون در جهت رفع این مشکل اقدام کرده است.

۱-۲- اموال تاریخی و فرهنگی

کلمه اموال جمع مال و به چیزی گفته می‌شود که بتواند مورد دادوستد قرار گیرد و از نظر اقتصادی ارزش مبادله را داشته باشد. فرهنگی منسوب به فرهنگ بوده و در لغت به معنای ادب، تربیت، دانش و مجموعه آداب و رسوم آمده است. در اصطلاح، مجموعه‌ای از توانایی‌ها، عادت‌ها، جهان‌بینی‌ها، ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی، گرایش‌های سیاسی و ملی و علایقی است که آدمی به‌عنوان عضو یک جامعه کسب کرده و موضع رفتار فرد را نسبت به پدیده‌های اجتماعی و طبیعی تعیین می‌کند (دهخدا، ۱۳۸۶، ۱۹۷۰).

در این خصوص، ماده اول آئین‌نامه اموال فرهنگی، هنری و تاریخی نهادهای عمومی و دولتی مصوب ۱۳۸۱، در بند الف چنین بیان داشته است: خانه‌های فرهنگی و تاریخی: به اموالی اطلاق می‌شود که حاکی از توسعه زندگی و هویت فرهنگی و تاریخی یا رخداد‌های تاریخی در دوره‌ها یا دوره‌های خاصی است

که گاه حاشیه‌ای از حرکت فرهنگی و تاریخی انسان را بر روی یک کشور ملی نشان می‌دهد.

۳-۱- اشیای عتیقه

اشیاء جمع شیء و به معنی چیز است. عتیقه واژه‌ای عربی است که مؤنث عتیق بوده و اسم جمع آن عتایق می‌باشد که در لغت به معنی اثر باستانی آمده است. این کلمه که از زمان بسیار قدیم در ادبیات و زبان فارسی وارد و رایج گردیده است، در ابتدای امر تداعی کننده اشیاء ذی‌قیمت و باارزش می‌باشد که متعلق به زمان‌های دور مانند دوران باستان و عهد عتیق هستند. نخستین استفاده از عبارت اشیاء عتیق» در متون قانونی، به آیین نامه اجرایی قانون راجع به حفظ آثار ملی بر می‌گردد. مطابق ماده اول این آیین نامه، «کلیه آثار صنعتی اقوامی که تا انتهای دوره زندیه در خاک ایران زندگانی کرده‌اند عتیقه نامیده می‌شوند (توحیدی، ۱۴۰۰، ۹).

این تعریف، علاوه بر عدم مطابقت با تعریف مقرر در قانون راجع به حفظ آثار ملی، تمام مصادیق عتیقه مورد نظر آیین نامه را شامل نمی‌شود؛ چرا که ماده مذکور فقط آثار صنعتی را عتیقه محسوب نموده است، اما در ادامه ضمن تقسیم عتیقه به منقول و غیرمنقول، مصادیقی را ذکر کرده که در تعریف فوق قرار نمی‌گیرد. مطابق این ماده امکان طبیعی از قبیل غارها و پناه‌گاه‌های زیرصخور و صخوری که شامل آثار تمدن قدیم است، جزء عتیقات غیرمنقول محسوب می‌شود. طبق بند سوم این ماده واحده منظور از اشیاء عتیقه، اشیایی است که بر طبق ضوابط بین‌المللی، یکصد سال یا بیشتر از تاریخ ساخت یا ایجاد آن گذشته باشد. با این اقدام قانونگذار، دامنه اشیاء عتیقه گسترش داده شده است.

۴-۱- نفایس ملی

از دیگر عبارت‌هایی که قانونگذار در حوزه میراث فرهنگی مورد استفاده قرار داده است، اصطلاح نفایس ملی می‌باشد. نفایس در لغت به معنای چیزهای نفیس، گرانبه و گران بها و ملی نیز، منسوب به ملت و آنچه که در ید و اختیار ملت است و گاهی در زبان فارسی، دولتی را نیز به سبب وابستگی دولت به ملت، ملی گویند. نفایس ملی به علت قدمت تاریخی و برخوردارگی از ارزش‌های فرهنگی معمولاً، از جذابیت بالایی برخوردارند و به همین جهت در ردیف اعتبارات کشور و پشتوانه ملی به حساب می‌آیند. اصل هشتماد و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مقرر داشته است: بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست،

مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی، آن هم در صورتی که نفایس منحصر به فرد نباشد. با توجه به این که مجموعه نفایس ملی در اختیار دولت است به سختی می‌توان ضوابط کاملاً مشخصی برای آن‌ها تعیین کرد.

۱-۵- جرائم علیه میراث فرهنگی

جرائم علیه میراث فرهنگی عبارتند از:

اول- جرائمی که سبب لطمه به ماهیت آثار تاریخی و فرهنگی می‌شوند: این مورد شامل جرایم تخریب آثار تاریخی و فرهنگی؛ متزلزل کردن بنیان آثار تاریخی؛ مرمت، تجدید و توسعه غیرمجاز بناهای تاریخی و فرهنگی و ساختن نمونه تقلبی آثار تاریخی و فرهنگی می‌گردد.

دوم- جرائمی که موجب انتقال غیرقانونی آثار تاریخی و فرهنگی می‌شوند: این مورد دربرگیرنده جرایم انتقال غیرقانونی آثار؛ سرقت؛ حفاری یا کاوش غیرمجاز به قصد به دست آوردن اشیای تاریخی؛ خرید و فروش آثار تاریخی حاصل از حفاری غیرمجاز و قاچاق می‌شود.

سوم- جرائمی که موجب تصرف غیرمجاز آثار تاریخی و فرهنگی می‌شوند: این مورد شامل جرایم تجاوز به اراضی و اماکن تاریخی و تحصیل اتفاقی آثار می‌شود.

۲- اهداف کیفی حمایت از میراث فرهنگی

برای حمایت از میراث فرهنگی اهداف ویژه‌ای تعریف شده است که پاسداری و صیانت از این مهم را توجیه می‌نماید. در حقوق ایران، از آنجا که حفاظت از میراث فرهنگی جز امور حاکمیتی می‌باشد، وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و ادارات تابع آن، عمل اداری ثبت را انجام می‌دهند و عملاً نهادهای غیردولتی و یا سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه حمایت از میراث فرهنگی، صلاحیت چندانی ندارند (حیدری شولی و جلالی، ۱۴۰۱، ۲۶).

برعکس جرایم علیه اموال و مالکیت، که قانونگذار در جهت حفظ حقوق مالکانه و حمایت از آن گام بر می‌دارد، در جرایم علیه میراث فرهنگی، نه حمایت از حقوق مالکانه، بلکه «حفاظت از اموال تاریخی و فرهنگی و ممانعت از نابودی و به‌غارت‌رفتن آن‌ها» هدف نخستین می‌باشد؛ البته این سخن بدان معنی نیست که در این حوزه، حمایت از حقوق مالکانه اساساً مدنظر نمی‌باشد، بلکه حمایت از این حقوق نیز مورد توجه قانونگذار بوده، اما نه به‌عنوان هدف اصلی، بلکه در قالب هدف فرعی می‌گنجد؛ به همین

دلیل است که در این جرایم که موضوعشان «اموال تاریخی و فرهنگی» است، حتی مالک نیز، چنانچه اقدام تخریب این اموال نماید و یا از آن‌ها استفاده خلاف شئون اثر نماید، متهم بوده و قابل تعقیب و پیگرد است. بنابراین عمده‌ترین تفاوت تخریب یک اثر تاریخی و یک اثر غیرتاریخی در این است که در اثر تاریخی، تعلق مال به غیر شرط نمی‌باشد.

دومین هدف از جرم‌انگاری این جرایم، «حفظ حقوق عمومی» می‌باشد؛ زیرا این اموال تعلق به فرد یا افراد خاصی ندارد و تحت مالکیت جمعی و عمومی بوده و دولت به نمایندگی از مردم، آن‌ها را در تصرف دارد. از این رو، چون حقی عمومی در آن قابل تصور است، حفاری و کاوش به قصد دستیابی به این اموال و یا تخریب آن‌ها، حتی توسط مالک آن، جرم دانسته شده است. به همین علت است که حتی اگر مالکیت این اموال به صورت شخصی هم باشد، چون به نمایندگی از ملت، حقی عمومی در آن برای دولت وجود دارد و به نوعی نمایانگر پیام معنوی گذشتگان است، حتی مالک شخصی نیز از برخی دخل و تصرفات در آن منع شده است.

بنابراین، به نظر می‌رسد همه موارد ذکر شده به این واقعیت جامعه‌شناختی اشاره می‌کنند که چنین جرایمی دارای جایگاه عمومی بیشتری نسبت به جرایم خصوصی هستند. زیرا میراث فرهنگی به عنوان زیرساخت فرهنگ جامعه، پشتوانه معنویت، هستی، شناسنامه و سند هویت ملی محسوب می‌شود و گستره وسیعی دارد که تمامی دستاوردهای بشر در طول تاریخ را دربرمی‌گیرد.

۳- نحوه ارتکاب جرایم علیه میراث فرهنگی

برخلاف پاره‌ای از جرایم که ارتکاب آن‌ها صرفاً توسط اشخاص حقیقی و یا اشخاص حقوقی قابل تصور است، مرتکبین جرایم علیه میراث فرهنگی گاه اشخاص حقیقی و گاه اشخاص حقوقی اند. در خصوص مسئولیت کیفری اشخاص فوق، هر گاه شخص حقیقی مبادرت به ارتکاب رفتارهای مجرمانه نماید، مشکلات کمتری پیش می‌آید؛ زیرا در مورد آن‌ها، تشخیص عامل جرم نسبتاً ساده است؛ اما چالش اصلی در جایی است که مرتکب جرم، شخص حقوقی باشد. در حقیقت، اولین مسئله‌ای که در رابطه با اشخاص حقوقی مطرح می‌شود این است که چه کسی مسئول جرم ارتکابی است؟ شخص حقوقی یا شخص حقیقی مرتکب جرم؟ آیا می‌بایست بین حالتی که شخص حقیقی صرفاً به نام شخص حقوقی مرتکب جرم می‌شود

با حالتی که در راستای منافع آن چنین می‌کند، قابل به تفکیک شد؟ به‌راستی دامنه مسئولیت شخص حقوقی تا چه میزان است؟ آیا بایستی بین جرایم موجب مجازات شرعی^۱ با مجازات عرفی^۲ قائل به تمییز شد؟

گفتنی است منظور از اشخاص حقیقی، افرادی می‌باشند که به‌طور مستقل و یا با مشارکت دیگران دست به ارتکاب رفتارهای مجرمانه علیه میراث فرهنگی می‌زنند و یا این که تسهیلاتی را جهت انجام آن از سوی دیگران فراهم می‌آورند. این اشخاص اگر تماماً عامداً و به تنهایی در عنصر مادی جرم مداخله نمایند به‌عنوان «مباشر جرم» و اگر با مشارکت دیگران چنین کنند، به‌نحوی که جرم به رفتار تمامی آن‌ها مستند باشد به‌عنوان «شریک جرم»؛ و چنانچه به‌فراهم نمودن تسهیلاتی برای دیگران پردازند یا آن‌ها را به انجام این امور تحریک و ترغیب نمایند، بدون آن که در عنصر مادی آن جرایم دخالت نمایند، به‌عنوان «معاون جرم» علیه میراث فرهنگی شناخته می‌شوند.

در رابطه با اشخاص حقوقی مطابق با ماده ۵۶۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵، در کلیه جرایم مذکور در این فصل^۳ که به وسیله اشخاص حقوقی انجام شود هریک از مدیران و مسئولان که دستوردهنده باشند بر حسب مورد به مجازات‌های مقرر محکوم می‌شوند و اموال فرهنگی و تاریخی حاصله از جرائم مذکور در این فصل تحت نظر وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور توقیف و در کلیه مواردی که حکم به ضبط و استرداد اموال، وسائل، تجهیزات و خسارات داده می‌شود به نفع وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور مورد حکم قرار خواهد گرفت. در اینجا بار مسئولیت اشخاص حقوقی بر دوش مسئولان و مدیران آن‌ها که اشخاص حقیقی می‌باشند قرار داده شده و با توجه به ماده مذکور از نظر مقنن امکان تعقیب کیفری و اعمال مجازات درباره مدیران قانونی اشخاص حقوقی وجود دارد.

بنابراین چنانچه مدیرعامل یا یکی از اعضای هیأت مدیره شخصیت‌های حقوقی اعم از شخصیت حقوقی عمومی یا شخصیت حقوقی خصوصی که رسماً مسئولیت یکی از نهادها یا تعاونی‌های مختلف را بر عهده دارد، مرتکب یکی از اعمال مجرمانه مذکور در قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات)

۱- حد، قصاص و دیه.

۲- تعزیر.

۳- تخریب اموال تاریخی و فرهنگی.

مصوب ۱۳۷۵ شود مانند شخص حقیقی مسئول شناخته می‌شود.

تقریباً در تمامی قوانین مربوط به میراث فرهنگی، موضوع مباشر و شریک جرم مطرح شده و با آن برخورد شده است؛ به‌عنوان مثال، مطابق با ماده ۵۵۸ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ کسانی که مرتکب اعمال مذکور در این ماده گردند به حبس از یک سال تا ده سال محکوم می‌شوند. همچنین در ماده ۵۶۱ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ نیز، مرتکب قاچاق علاوه بر استرداد اموال به حبس از یک سال تا سه سال و پرداخت جریمه معادل دو برابر قیمت اموال موضوع قاچاق محکوم می‌گردد.

۴- ضمانت اجرای کیفری در جرایم علیه میراث فرهنگی

با توجه به این که میراث تاریخی و فرهنگی دارای ارزش جهانی می‌باشند و به‌عنوان میراث جهانی بشریت، نیازمند انواع حمایت‌ها از جمله حمایت کیفری هستند، قانونگذار نیز در مقایسه با بسیاری از جرایم، ضمانت اجرای شدیدتری را در وضع مقررات کیفری مربوط به آن‌ها معمول داشته است. مطابق با مقررات کیفری داخلی، مرتکبین جرایم علیه میراث فرهنگی در صورت وجود شرایط و مقتضیات لازم، مستحق مجازات یا اقدامات تأمینی هستند و در این راستا، نه تنها مباشر جرم، بلکه شرکاء و معاونین وی نیز با احراز شرایط لازم، کیفر خواهند شد.

در همین راستا، به نظر می‌رسد مواد پیش‌بینی شده در قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ از قوانین نسبتاً خوب در ارتباط با رعایت حقوقی میراث فرهنگی و در راستای تضمینات کیفری مناسب برای حفظ و حراست از موارث تاریخی و فرهنگی به حساب می‌آید. به بیان دیگر، در ایران، قوانین مختلفی برای حفاظت از میراث فرهنگی وجود دارند. این قوانین می‌توانند شامل مجازات‌های مختلفی برای افرادی که جرایمی مانند تخریب، سرقت، یا قاچاق اشیاء میراث فرهنگی را انجام داده‌اند باشند. مجازات‌های این گونه می‌توانند شامل جریمه‌های مالی، حبس، تعلیمات، یا حتی تحمل خسارت‌های مادی و اجتماعی برای بازسازی یا تعمیر موارد آسیب‌دیده از میراث فرهنگی باشند.

این اقدامات همه به منظور حفظ و حفاظت از ارزش‌های فرهنگی و تاریخی کشور است. مثلاً هر کس از تمام یا قسمتی از بناها، اماکن، فضاها و مجموعه‌های فرهنگی یا مذهبی ثبت شده در فهرست آثار

ملی ایران یا تزئینات، تأسیسات، اشیاء، ابزار، خطوط و نقوش با نام یا واقع در فهرست آثار ملی ایران بازدید کند. اماکن مذکور صرف نظر از موقعیت فرهنگی و تاریخی یا مذهبی موجب خسارت می‌شود و علاوه بر جبران خسارت به حبس محکوم می‌شود.

گفتنی است در مورد استرداد اموال متعلق به اشخاص، این ابهام وجود دارد که این اموال به چه کسی مسترد می‌شود؟ چون متعلق به دولت نیست تا به دولت مسترد شود و صاحب آن نیز خودش مجرم است و استرداد اموال به خود مجرم مفهومی ندارد! با این اوصاف، به نظر می‌رسد که منظور قانونگذار تحویل اموال به دولت است که اصطلاحاً ضبط نامیده می‌شود و به کار بردن واژه استرداد، از روی تسامح صورت گرفته است؛ اما اگر مرتکب، این اموال را از شخصی سرقت کرده باشد، به صاحب مال مسترد می‌شود.

بنابراین هر گونه حفاری و کاوش به قصد به دست آوردن اموال تاریخی و فرهنگی ممنوع بوده و مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال و ضبط اشیاء مکشوفه به نفع سازمان میراث فرهنگی کشور و آلات و ادوات حفاری به نفع دولت محکوم می‌شود. چنانچه حفاری در اماکن و محوطه‌های تاریخی که در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است، یا در بقاع متبرکه و اماکن مذهبی صورت گیرد علاوه بر ضبط اشیاء مکشوفه و آلات و ادوات حفاری مرتکب به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود و مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال و ضبط اشیاء مکشوفه به نفع وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور و آلات و ادوات حفاری به نفع دولت محکوم می‌شود.

خرید و فروش اموال تاریخی و فرهنگی حاصله از حفاری غیرمجاز ممنوع و خریدار و فروشنده علاوه بر ضبط اموال فرهنگی مذکور به حبس از شش ماه تا سه سال محکوم می‌شوند. هر گاه فروش اموال مذکور تحت هر عنوان به طور مستقیم یا غیرمستقیم به اتباع خارجی صورت گیرد مرتکب به حداکثر مجازات محکوم می‌شود.

در این خصوص گفتنی است که تعمیر و مرمت آثار تاریخی و فرهنگی به لحاظ ویژگی‌های خاص معماری سنتی تابع ضوابط خاص است که مقررات و نحوه آن به وسیله وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور تأمین و به موقع اجرا گذاشته می‌شود. تغییر و مرمت چنین بناهایی برخلاف ضوابط خاص و مصوب، زیان‌های جبران‌ناپذیری به آن‌ها وارد می‌آورد. منحصر بودن بناهای تاریخی و ضرورت حفظ آن‌ها، پیش‌بینی مجازات‌های کیفری را ایجاب می‌نماید.

باید توجه داشت که: مالکان ابنیه و اماکن تاریخی و فرهنگی نیز که املاک شان در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است برای تعمیر یا تغییر در ملک خود بایستی از وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اجازه بگیرند و برابر طرح‌های مزبور عمل نمایند. نکته قابل توجه در تعقیب عواملان جرایم فوق این است که مرتکبین این جرایم عموماً مستقیماً عملیات مورد نظر را انجام نمی‌دهند، بلکه کارگران را به کار می‌گیرند و افراد شاغل با شکایت وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری دستگیر می‌شوند. اما از آنجایی که قصد سوء آن‌ها برای ارتکاب جرم قطعی نیست، نمی‌توان علیه آن‌ها شکایت کرد.

۵- جرایم علیه میراث فرهنگی در نظام حقوقی ایالات متحده امریکا

در ایالات متحده امریکا این جرایم، شامل اقداماتی است که به تخریب، آسیب‌های جدی، یا سوءاستفاده از آثار فرهنگی، تاریخی، و هنری منجر می‌شوند. این اقدامات می‌توانند به شکل‌های مختلفی صورت گیرد، از جمله:

اول- قاچاق آثار فرهنگی: این اقدام معمولاً شامل وارد کردن آثار فرهنگی به صورت غیرقانونی از کشوری به کشور دیگر یا خرید و فروش آثار فرهنگی با منشأ نامشخص است. این عملیات می‌تواند به تخریب فرهنگ و تاریخ یک جامعه بیانجامد. دوم- تخریب محیط‌های تاریخی: این مهم شامل هر گونه تخریب یا تغییرات غیرمجاز در ساختمان‌ها، مناطق تاریخی، یا مکان‌های باستانی است که باعث از بین رفتن یا تخریب آثار معماری یا تاریخی می‌شود. سوم- سرقت آثار هنری: سرقت یا تخریب آثار هنری و تاریخی از موزه‌ها، گالری‌ها، یا مکان‌های عمومی به منظور به دست آوردن سود مالی یا محبوبیت فردی. چهارم- تخریب محل‌های تاریخی: این مهم شامل هر گونه عملیاتی است که منجر به نابودی مکان‌های تاریخی یا محافظت شده می‌شود، مانند تخریب مقبره‌ها، بناهای باستانی، یا مکان‌های مرتبط با تاریخ و فرهنگ یک منطقه (Mackenzie et al, 2020, 10).

همچنین ایالات متحده امریکا چالش‌های منحصر به فردی را با غارت مکان‌های باستان‌شناسی تجربه کرده است. آثار باستانی از آمریکای لاتین در بازارهای هنری بین‌المللی محبوب هستند، اما عرضه آن‌ها ارتباط نزدیکی با جرایم علیه میراث فرهنگی مانند غارت، حفاری‌های غیرقانونی و سرقت دارد. این امر منجر به گردش گسترده و مداوم آثار با منشأ غیرقانونی، به رغم ادعای مالکیت کشورهای آمریکای

لاتین می‌شود. مقررات و پاسخ‌های سیاستی به‌طور مداوم برای رسیدگی به ساختارهای بازار مبهم و شبکه‌های جنایی که این تجارت غیرقانونی در آمریکای لاتین را تسهیل می‌کنند، با پلیس به‌عنوان اولین خط دفاع در برابر جرایم میراث فرهنگی توسعه می‌یابد (Oosterman & Yates, 2020, 17).

اشیاء میراث فرهنگی، مگر این که در زمین فدرال یا قبیله‌ای کشف شده باشد، متعلق به مالک زمین است. زمین‌های فدرال بسیار وسیع‌تر از آن هستند که تعداد محدودی از مقامات دولتی آن‌ها را از نزدیک تحت نظر بگیرند. بنابراین، پیگرد موفقیت‌آمیز غارتگران و ممنوعیت بازار سیاه بسیار چالش برانگیز است. همکاری‌های مداوم بین کارکنان موزه، مردم، دانشگاه‌ها و باستان‌شناسان سرعت غارت را کاهش داده است. با این حال، آمارهای نگران‌کننده نشان می‌دهد که این یک مشکل اساسی باقی مانده است. بیش از نود درصد از سایت‌های باستانی شناخته شده سرخپوستان آمریکایی قبلاً توسط غارتگران تخریب شده یا تحت تأثیر منفی قرار گرفته‌اند و این روند ادامه دارد.

ایالات متحده آمریکا از لحاظ تاریخی از واردات رایگان اموال فرهنگی حمایت می‌کند و اذعان می‌دارد که مبادلات دانش تمدن‌ها را افزایش می‌دهد و زندگی فرهنگی همه مردم را غنی می‌کند. اما محدودیت‌های واردات گاهی تحت تحریم‌های سیاسی خاصی وضع می‌شود یا تجارت آثار دزدیده شده از اموال فرهنگی را محدود می‌کند. قوانین گمرک فدرال ایالات متحده آمریکا در رابطه با قاچاق، به مأموران ویژه تحقیقات امنیت داخلی اختیار، صلاحیت قضایی و مسئولیت منحصر به فردی برای رهبری تحقیقات جنایی و حمایت از تعقیب قضایی مربوط به واردات و توزیع غیرقانونی اموال فرهنگی سرق شده یا غارت شده را می‌دهد.

جرایم فدرال شامل سرقت، آسیب رساندن، تخریب یا قاچاق غیرقانونی منابع میراث فرهنگی می‌شود. منابع میراث فرهنگی شامل بناهای یادبود ملی، مکان‌های دیدنی و پارک‌ها، همراه با منابع باستان‌شناسی و سایر منابع تاریخی است که به طور خاص به حفظ میراث ملی اختصاص داده شده‌اند. از آنجاکه افراد، جوامع و ملت‌ها خود را از طریق ارتباطات فکری، عاطفی و معنوی با مکان‌ها و اشیاء‌شناسایی می‌کنند، تأثیر جرایم میراث فرهنگی فراتر از ملاحظات پولی صرف است. در ایالات متحده آمریکا، هر ایالت ممکن است قوانین و مقررات مختلفی داشته باشد که به حفاظت از میراث فرهنگی اختصاص داده شده است. اما به طور کلی، بسیاری از ایالات دارای قوانینی هستند که جرایمی مانند قاچاق آثار فرهنگی،

تخریب یا تخریب محیط‌های تاریخی و سرقت آثار هنری را ممنوع و قابل مجازات می‌کنند. هر ایالت ممکن است قوانین خاص خود را داشته باشد و در نهایت مجازات‌ها و رویه‌ها نیز می‌تواند متفاوت باشد، اما تلاش برای حفظ میراث فرهنگی از جمله اولویت‌های بسیاری از ایالات است.

۵-۱- ایالت فلوریدا

در این ایالت قوانین حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی^۴ وجود دارد که به حفظ منابع تاریخی و فرهنگی در این ایالت می‌پردازد. به‌عنوان مثال، اگر یک فرد در این ایالت به‌صورت غیرقانونی در بازار آثار تاریخی یا فرهنگی را فعالیت کند، قوانین مربوطه ممکن است به او جریمه مالی تحمیل کنند و یا او را مورد محاکمه قرار دهند. این قوانین توسط مقامات محلی و دولتی فلوریدا به منظور حفظ تاریخ و فرهنگ این منطقه اجرا می‌شوند (Yates&Tremain,2019,91).

۵-۲- ایالت ماساچوست

در این ایالت قانون حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی^۵ وجود دارد که به حفظ و نگهداری از منابع تاریخی و فرهنگی در این ایالت می‌پردازد. به‌عنوان مثال، اگر یک فرد در این ایالت آثار تاریخی را به‌صورت غیرقانونی حمل و نقل کند یا با هدف فروش غیرمجاز اقدام به سرقت کند، قوانین مربوطه ممکن است به او جریمه مالی تحمیل کنند و یا او را مورد محاکمه قرار دهند. این قانون توسط اداره حفاظت از تاریخ و میراث فرهنگی ماساچوست اجرا می‌شود و به هدف حفظ تاریخ و فرهنگ این منطقه می‌پردازد.

۵-۳- ایالت میشیگان

در این ایالت قانون حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی^۶ وجود دارد که به حفظ و نگهداری از منابع تاریخی و فرهنگی در این ایالت می‌پردازد. به‌عنوان مثال، اگر یک فرد در این ایالت آثار تاریخی یا فرهنگی را به‌صورت غیرمجاز حمل و نقل کند یا آن‌ها را تخریب کند، قوانین مربوطه ممکن است به او جریمه مالی تحمیل کنند و یا او را مورد محاکمه قرار دهند. این قانون توسط اداره حفاظت از تاریخ و میراث فرهنگی میشیگان به منظور حفظ تاریخ و فرهنگ این منطقه اجرا می‌شود.

4- Florida Historic Preservation Laws

5- Massachusetts Historic Preservation Law

6- Michigan Historic Preservation Laws

۴-۵- ایالت نیویورک

در این ایالت، قانون حفاظت از تاریخ و میراث فرهنگی^۷ وجود دارد که جرایمی مانند تخریب یا تغییرات غیرمجاز در ساختمان‌های تاریخی را ممنوع می‌کند. این قانون در سال ۱۹۶۶ میلادی به منظور حفظ و حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی معرفی شد. به‌عنوان نمونه، اگر یک شخص در ساختمان تاریخی بدون مجوز تغییراتی اعمال کند یا تخریب کند، ممکن است مجازات‌های متناسب با این جرایم را از جمله پرداخت جریمه یا حتی زندان تحمل کند (Manacorda&Chappell, 2011, 15).

۵-۵- ایالت تگزاس

در این ایالت، قانون حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی^۸ وجود دارد که به حفظ و نگهداری از منابع تاریخی و فرهنگی در این ایالت می‌پردازد. به‌عنوان مثال، اگر یک فرد در این ایالت به‌صورت غیرقانونی ساختمان‌های تاریخی را تخریب کند یا آثار هنری و تاریخی را به‌صورت غیرمجاز از محل‌هایشان حمل و نقل کند، قوانین مربوطه ممکن است به او جریمه مالی تحمیل کنند و یا او را مورد محاکمه قرار دهند. این قانون توسط مقامات محلی و دولتی تگزاس به منظور حفظ تاریخ و فرهنگ این منطقه اجرا می‌شوند.

۶- راه‌های پیشگیری از جرایم میراث فرهنگی در ایالات متحده آمریکا

برخی از راه‌های پیشگیری از جرایم میراث فرهنگی در ایالات متحده آمریکا عبارتند از:

اول- تقویت قوانین و مقررات: بهبود و تشدید قوانین حفاظت از میراث فرهنگی به‌عنوان یک راه مهم برای پیشگیری از جرایم میراث فرهنگی است. این مهم شامل تنظیم قوانین دقیق‌تر، تشدید مجازات و افزایش نظارت و اجرای قانون می‌شود.

دوم- آموزش و افزایش آگاهی عمومی: برنامه‌های آموزشی و آگاهی عمومی در مورد اهمیت حفاظت از میراث فرهنگی و عواقب جرایم میراث فرهنگی می‌تواند افراد را به مسئولیت‌پذیری و همکاری تشویق کند.

سوم- ترویج همکاری بین ادارات مختلف: ترویج همکاری بین ادارات مختلف، از جمله مراکز میراث فرهنگی، پلیس و دادگاه‌ها، بهبود اجرای قوانین و پیشگیری از جرایم میراث فرهنگی را تسهیل می‌کند.

7- Historic Preservation Law

8- Texas Historic Preservation Laws

چهارم- استفاده از فناوری: بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مانند دوربین‌های نظارتی، سامانه‌های مدیریت داده و فناوری‌های آنالیز داده برای تشخیص و پیشگیری از جرایم میراث فرهنگی می‌تواند مؤثر باشد. پنجم- تشویق به همکاری با جوامع محلی: برنامه‌هایی که به جوامع محلی اجازه می‌دهند در حفاظت و نگهداری از آثار فرهنگی مشارکت کنند و احساس مسئولیت بیشتری را در قبال میراث فرهنگی خود پیدا کنند، می‌تواند مؤثر باشد. این راهکارها در کنار یکدیگر می‌توانند به پیشگیری از جرایم میراث فرهنگی کمک کرده و حفظ میراث فرهنگی و تاریخی یک جامعه را تضمین کنند (Yates, 2015, 33).

۷- وجوه تمایز جرایم علیه میراث فرهنگی در ایران و ایالات متحده امریکا

در ایران، دولت و سازمان‌های دولتی بیشترین نقش را در حفظ و نگهداری از میراث فرهنگی دارند. این سازمان‌ها مسئولیت تدوین قوانین و مقررات مربوط به حفاظت از میراث فرهنگی را دارند و نیز از طریق اجرای این قوانین و نظارت بر وضعیت میراث فرهنگی در کشور فعالیت می‌کنند. به‌عنوان مثال، وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مسئولیت اجرای برنامه‌ها و طرح‌های حفاظت از آثار فرهنگی را بر عهده دارد و در این راستا اقداماتی نظیر ثبت آثار فرهنگی، موزه‌سازی، ترویج فرهنگ حفاظت از میراث و آموزش عمومی صورت می‌گیرد.

در ایالات متحده امریکا، علاوه بر دولت مرکزی، ایالت‌ها و سازمان‌های محلی نیز نقش مهمی در حفاظت از میراث فرهنگی دارند. هر ایالت ممکن است قوانین و مقررات خود را برای حفاظت از میراث فرهنگی تنظیم کند و مؤسسات مختلفی از جمله سازمان‌های حفاظت از میراث فرهنگی و موزه‌ها مسئول اجرای این قوانین و نظارت بر حفاظت از میراث فرهنگی هستند. همچنین، جوامع محلی و فعالان اجتماعی نیز می‌توانند نقش مهمی در حفاظت از میراث فرهنگی از طریق مشارکت در طرح‌ها و پروژه‌های محلی، حمایت مالی، و ترویج فرهنگ حفاظت از میراث ایفاء کنند.

بنابراین، در ایران بیشتر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی مسئولیت حفظ و نگهداری از میراث فرهنگی را بر عهده دارند، در حالی که در ایالات متحده امریکا نقش بخش‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و حتی افراد در این زمینه بسیار بیشتر است و دولت مرکزی و ایالت‌ها تنها یکی از اجزای این مجموعه بزرگ‌تر هستند و حفاظت از میراث فرهنگی یک مسئولیت مشترک بین دولت مرکزی و ایالت‌ها است.

نتیجه

با توجه به این که اموال تاریخی و فرهنگی بخشی از میراث فرهنگی کشور را تشکیل می‌دهند، جرایم ارتكابی علیه آن‌ها را می‌توان علاوه بر جرایم علیه اموال، از زمره جرایم علیه آسایش عمومی نیز محسوب کرد. جرایم میراث فرهنگی به اعمال مجرمانه‌ای اشاره دارد که علیه آثار، اماکن و میراث فرهنگی و تاریخی یک کشور صورت می‌گیرد. این جرایم شامل سرقت آثار باستانی، تخریب اماکن تاریخی، حفاری غیرمجاز و قاچاق اشیاء فرهنگی می‌شود. هدف اصلی این جرایم تخریب، سرقت یا فروش غیرقانونی میراث فرهنگی است که ارزش تاریخی، هنری و ملی دارند.

وضعیت نابسامان میراث فرهنگی در ایران و تخریب‌ها و نابودی‌ها و حوادث ناگواری که به طور مداوم این گنجینه‌ها را در معرض خطر قرار می‌دهند ناشی از عدم سیاست‌گذاری صحیح در این حوزه است. در حال حاضر سیاست قانونگذار بر جنبه‌های مادی و ملموس میراث فرهنگی تکیه دارد که این نشان از عدم درک صحیح قانونگذار از مبانی جرم‌انگاری در این حوزه دارد. البته تمام خسارت‌ها و آسیب‌های وارده به میراث فرهنگی صرفاً به خلاء یا کمبود قوانین کیفری مربوط نمی‌شود و امکان دارد که این سیاست‌ها و برنامه‌ها مرتبط با قوانین عمرانی، اجرایی و تشویقی و... باشد.

با توجه به این که ایران از لحاظ آثار باستانی از جمله کشورهای باسابقه و قدمت طولانی است و میراث فرهنگی غنی‌تری دارد، لکن از آنجا که ایالات متحده امریکا بیشتر واردکننده آثار باستانی است؛ طبیعتاً موضع حقوق این دو کشور هم متفاوت بوده و کشوری مثل ایران برای حفظ و جلوگیری از نابود شدن آثار باستانی خود که نشانگر فرهنگ و قدمت خود می‌باشد باید با مرتکبان جرائم علیه میراث فرهنگی برخورد شدیدتری نماید. البته نظام حقوقی ایالات متحده امریکا همگام با سایر کشورها، تعدی به آثار فرهنگی و تاریخی را جرم‌انگاری نموده ولی از لحاظ شدت، واکنش ملایم‌تری نسبت به این جرائم در مقایسه با نظام حقوقی ایران داشته است.

پیشنهاد

ضرورت دارد به منظور تحقق اهداف کنوانسیون‌های بین‌المللی در حفاظت مطلوب از میراث فرهنگی کشورها، تأکیدات مهم آن‌ها در قوانین داخلی مورد توجه و حمایت قرار گیرد و حفاظت از آثار فرهنگی

باید از طریق تصویب قوانین کارآمد، ثبت آثار منقول و غیرمنقول، تعیین حریم آثار، تخصیص بودجه مورد نیاز، مرمت و احیای آثار فرهنگی و... صورت پذیرد. همچنین پیشنهاد می‌گردد با ایجاد محاکم ویژه در رسیدگی به جرایم علیه میراث فرهنگی کشور، مشکل تعدد محاکم رسیدگی اصلاح گردد.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

فارسی

- توحیدی، فائق، ۱۴۰۰، **آشنایی با میراث فرهنگی**، چاپ چهارم، تهران، انتشارات سبحان نور.
- حیدری شولی، فروغ و جلالی، محمد، ۱۴۰۱، حمایت از میراث فرهنگی غیرمنقول با تکیه بر ثبت در فهرست آثار ملی مطالعه تطبیقی نظام حقوقی انگلیس و ایران، **فصلنامه حقوق اداری**، شماره ۳۰.
- دهخدا، علی اکبر، ۱۳۸۶، **فرهنگ دهخدا**، جل اول، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- رحمت الهی، امیر و بحرینی، سیدمحمد، ۱۳۹۶، **مدیریت انتظامی جرایم علیه میراث فرهنگی**، چاپ اول، تهران، انتشارات علوم انتظامی امین.
- غنی کله لو، کیوان، ۱۳۹۰، **قوانین میراث فرهنگی در نظام قانونگذاری کشورهای باستانی**، چاپ اول، تهران، انتشارات خرسندی.
- کیومرثی، وحید، ۱۴۰۳، **جرایم علیه میراث فرهنگی و گردشگری**، چاپ اول، تهران، انتشارات امجد.
- میرجعفری، سیدعلیرضا؛ مرادی، مریم؛ امینی نیا، عاطفه، ۱۴۰۱، حمایت حقوقی و قانونی و حفاظت فیزیکی از میراث فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران، **ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران**، شماره ۱۱.
- موسوی، فاطمه، ۱۳۸۳، نگرشی بر جرایم آثار فرهنگی و تاریخی و علل وقوع آن‌ها، **فصلنامه مجلس و راهبرد**، شماره ۴۴.

لاتین

- Mackenzie, S., Brodie, N., & Yates, D., 2020, *Trafficking Culture: New Directions in Researching the Global Market in Illicit Antiquities*. New York.

- Manacorda, S., & Chappell, D. (Eds.), 2011, Crime in the art and antiquities world: Illegal trafficking in cultural property. New York: Springer Science & Business Media.
- Oosterman, Naomi & Yates, Donna, 2020, POLICING HERITAGE CRIME IN LATIN AMERICA.
- Yates, D., 2015, Illicit cultural property from Latin America: Looting, trafficking, and sale. In F. Desmarais (Ed.). Countering illicit traffic in cultural goods: The global challenge of protecting the world's heritage. Paris: ICOM.
- Yates, D., & Tremain, C.G. (Eds.), 2019, The Market for Mesoamerica: Reflections on the Sale of Pre-Columbian Antiquities. Gainesville: University Press of Florida.

Legal Civilization

ISSN: 2873-1841
ISSN: 2873-1922

No.22- Winter 2025

Analysis of Fundamental Principles Governing Demand Guarantees in International Trade Law with a Look at New Trade Bill

Homayoun Mafi, Mehdi Fallah Khariki

Dual Nationality in Iran and England

Reza Hossein Gandomkar, Hesamodin Torkaman, Shahrooz Darbandi

The Conditions for the Payment of Alimony and the Legal and Criminal Guarantees for Non-Payment of Alimony in France and Turkey

Arash Kamranlou, Sobhan Tayebi

Government Civil Liability due to the Delay of Proceedings

Abolfath Khaleghi, Fatemeh Khodabandeh

Legal Analysis of the Cooling Off Period Clause in Foreign Investment Treaties

Mojtaba Asgharian, Mohadeseh Ahmadabadi, Mohammadreza Afshari

The Role of the Judiciary in Linking Judicial Security and Economic Security

Mahmoud Habibi Tabar, Amir Esmaeili

The Principle of Non-Cut Off; The Fundamental Principle in the Delimitation of Maritime Zones

Mohsen Behjati

An Essay on Contemporary Utilitarianism Justifications of Punishment; from General Deterrence to General Prevention

Mohammad Mehdi Sadeghi

Enforcement of the Deceased's Obligations in Iranian and French Law

Younes Bagheri

Women's Free Will Regarding Marriage and Divorce in Ancient Iranian Law

Mohamad Mahdi Davar, Saeideh Taslimi

A Critical Examination of the Additional Jurisdiction of Special Criminal Courts in the Face of Criminal Cooperation

Sayyed Mohammad Khezry

Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999 in England

Amir Mohammad Mahrokh

An Analysis of the Position of the Permission of the Leadership Regarding the Development of the Jurisdiction of the

Judicial Organization of the Armed Forces in Iran's Legal System

Mohammad Khorshidi Athar

Causes of the Emergence of Pragmatism in the Criminal Policy of Economic Crimes

Rostam Aliakbari, Arezo Cheraghi, Arsalan Moradi

The Right of the Child to Leave the Country by the Mother is a Challenge in Iran's Judicial Procedure (with Emphasis on the Decree Issued by the 11th Branch of the Court of Appeal of Mazandaran Province)

Mohammad Saeid Hosseini, Shayesteh Salehi, Nahid Ghasemi, Mohsen Mahdizadeh

Civil Liability of Pilgrimage Tours against Damages Caused to Pilgrims

Alireza Shamshiri, Parisa Rezvan

Crimes Committed Against Cultural Heritage in Iranian and United States Law

Vahid Kiomarsi, Masoud Mostafapoor

Jurisprudential Analysis of the Responsibility of Fire Officers in the Legal System of Iran and England

Majid Kiani Rad

Challenging Paths to the Future of Artificial Intelligence Law

Behrokh Ganji, Mohammad Gharibshah

Effects of Option Sale in Iranian and French Law

Ardeshir Amjadi Golpaygani

Measures to Prevent Financial Corruption in the Iranian Banking System: Pathology and Improvement Strategies in Two Proactive and Reactive Areas

Sayyed Bahman Akbari

Necessities of the Contract in Iran's E-commerce Laws

Mohsen Fallah, Khatereh Derogar Lichahi

An Analysis of Strict and Lenient Incarceration Policy in the Criminal Law of the Armed Forces

Yasser Shakeri

Human Rights, Pragmatism and the Limits of Moral Theory: A Review of Human Rights as Politics and Idolatry

Soheil Golchin

inprotected.com